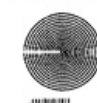
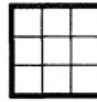

סוכה פרק ראשון סוכה

ח. רבינו הנגול

והחזיקו הני מילי בעיגולא, כלומר לא תמצא חללו ד' אמות אלא באמצע בלבד, אבל בעדרין איך מוצא ד' אמות, והן באהלות כמה יהא בהיקפה ויהיה בה טפח (במרחב) במרובעת ארבעה, ושמרובע יותר על העיגול רביע (לואמרן מיכדי [כמה] מרובע יותר על העיגול רביע, כיוון גברי סני, דהא משכחת ד' על ד' אמות, והחזיקו הני מילי דמרובע יותר על העיגול רביע, בעיגולא דנפיק מינו ריבועא, אבל ריבועא דנפיק מינו עיגולא בעיני טפי משום מורשא דקרתא. ראינו לביע הגאון פירש ואמר איך מוצא ד' על ד' אמות, אלא [אם] יש בעיגול י"ו אמה וה' שבועים ושני שלישי שבע חסר מעט, ותב אמרין סכרי כל אמתא כריבועא אמתא ותר חומשי באלכסונו, כלומר אפי' אם תחשוו באלכסון במתחת ויהיו חמשון דהם, ומורשא דקרתא לא יוסף יותר על כל אמה [אלא] שני חומשין, י"ב אמה (י"ב) [כ"ד] חומשין, משום שתרבעתו ותוציא מורשאתה בקרתו, ומצא כ"ד חומשין, הגה ה' אמות פחות חומש, ושתי עשרה, הגה י"ו אמה פחות חומש, והו' שאמרו בשיבסר נבי כלומר כה' השיעור כיון נבי חומש בעיגולא תמצא ד' על ד' אמות, אחרי חמשון מן מורשא דקרתא, והחזיק לא דק, כלומר הוסיף על שיעור ולא דייק, והמתהוין אימור דאמרין לא דק פורתא, טובא מי אחר, כלומר אין כל אדם ישיבתו אמה, אלא בקום שתי אמות ישיבת ג' אשיתן תן, א' הני בכמה אמות יושבין כ"ד בני אדם, כיון אמת, ואמא בשבת בני חומש בעיג, ושניין לא דק, הוסיף אמה אחת פחות חומש, ואמרין אימור דאמרין לא דק לחומרא, והו' קולא היא כי כיון אמה הסוכה פשוטה היא, ואחרי הבשלת אותה, ושניין לעולם גברא באמתא יתיב, ו' יוחנן מקום גברי לא קחשיב, פירוש בני אדם הללו חשבם ר' יוחנן במקום דופן, וכשיבסר אדם נמצא ירבו עד שוקו אמה, והוישב כנגדו אמה, כשיהיה ח' אמות בעיגול, נמצא מקום ישיבת זה אמה ומקום היושב כנגדו אמה אחת, כשנתצא מכלל השמנה אמות (במקום ישיבתם נמצא פניו בניהם שש אמות, וכל עיגול שיש בתוכו שש אמות ק' יסובכוהו י"ח אמה, ודי לנו כיון נבי חומש, נמצא שהוסיף אמה וחומש, ושניין לחומרא הוסיף, והיינו לא דק לחומרא לא דק.

ריבועא

א) (פניו שם מירי הפסגה נקודה ולא תמצא חללו דני אמת היה לו לבינו ד'ל סס. ב) ע"פ כהנ' די וסוקוף גסוריהם כ"ד דל"ל

כמה מרובע יתר על העגול רביעי. אין להוכיח דבר זה מהא טעמא מרובעת של שלש על שלש וחוטו של שמים עשרה יסוד אמתה וטעמא עגולה של שלש חוטו של שמש אמתו יסוד אמתה דכל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רחב טפח כדלמור בשמעתיך דאין מציאין רחבה ממשו דהיקפו הגדול רביעי אלא רחב המקום דאטו טעמא עגולה של ד' על ד' אמות טעמא של ג' על ג' מרובעים לפי כשחלוק טעמא של ג' על ג' מרובע על ג' רעיוות לאורך ושלש רעיוות לרוחב לא תמצא נה כי אם ט' [של] אמה על אמה וטעמא עגולה של ד' על ד' ע"כ יש בה י"ב רעיוות של אמה על אמה שהרי (אם) ריבוע של ד' אמה על אמה אלף ודלוי של ד' נשחלק ל' רעיוות של רחב אמה לארכו וכן לרחבו תמצא בו י"ו רעיוות של אמה על אמה ומרובע אינו יתר על העיגול אלף רביעי נמצאת אמה אומר שהעגולה היא י"ב אמה על אמה אלף ודלוי אין רחבה מחוטו של היקף כלל ועוד מדע דרעוה של ה' אמות אורך על רוחב אמה חוטו של י"ב אמה מקיפה כשחלק לחלקה לרעיוות של אמה על אמה אין בה אלף חמש אמות והיינו טעמא לפי כשאתה מניח חוטו כריבוע הולך ומציר לזווית וכשאתה מניחו בעגול מרחיב והולך ואם באתו לכיון החשבון דמרובע יתר על העגול טעמא מרובע בעיני זה שמעשה נקודה של משהו ותקיפה בעגול הרבה סביב זה סיבוב אחר סיבוב עד שירחיבו ויגדלו רוחב בעגול טפח על טפח ואחר כך תחתך החוטין מן הנקודה ולמטה דהיינו מחזי רוחב עיגול ולמטה ואחר שיחבטו יתפסו כל החוטין מיומן ומשמאל וממלא כל חוט הולך ומצריך מחבירו משהו מכאן ומשהו משאלו נמצאו החוטין הללו מדורין כענין זה כמין רעוה רחבה כאלמנע חזי טפח והיינו כנגד הנקודה מכאן ומכאן כלה והולכת ולרה על משהו ואם באת לחזור ולחלק אותה כאלמנע היינו כנגד הנקודה תמצא שתי רעיוות שכל אחת ארכה טפח וממלא ומלא אחת רחבה חזי טפח ומלא אחת כלה עד משהו ועמה תצטרף אלו שתי הרעיוות ושיס הארוך כנגד הקר תמצא רעוה ארכה טפח וממלה על רוחב חזי טפח מחלוק אותה לשלש רעיוות תמצא בה שלש רעיוות מחזי טפח על חזי טפח ואילו רעוה מרובעת של טפח כשחלקנה שתי וערב תמצא בה ארבע רעיוות של חזי טפח על חזי טפח הרי לך מרובע יתר על העיגול רביעי: **בל אמתא בריבוע אמתא ותר חומשי באלכסונו.** אין החשבון מכוון ולא דק דליכא טפי פורתא שאם מעשה ריבוע של עשר על עשר ותחלק אותו שתי וערב תמצא בתוכו ארבעה ריבועים של חמשה על חמשה חוזר וחלוק אותם ריבועים לאלכסונים והולך לז' אלמנע של ריבוע גדול תמצא ריבוע הפנימי חמשים אמה שהרי הוא חזיו של חזיון שהרי חלקת הריבועים של ה' על ה' כל אחד לאלכסונו ואם לא היה בו אלף לפי חשבון אמתא ותר חומשי ריבוע הפנימי חמשים על שבעה על שבעה על עשרה דעולה למאה רעיוות של אמה על אמה: יוחנן דעל כרחק מקום גברי קחשיב דשמעתי ליה כהדיא בעיורבין גרס חלון (דף ע"ו.) דלמור חלון עגול לריך

הני מילי. דהיקף ג' איכא רוחא טפח: בעיגולא. רוחב טפח יש בו והוא עגול וכל עגול אין רחבו אלף כאלמנעו ואין בעיני ד' אמות מרובעות שיהא ארבע נצדיה כמו כאלמנע ובריבועא איכא היקפה טפי: **מדוי כמה מרובע יתר על העיגול רביעי.** ממני' היא חז' ארבעים ותשע מדות והדברים נראין לעינים דלילו אמה עגולה חוטו שלש אמות מקיפה ואמה מרובעת נצדיה חוטו ד' לטוביה אמה לכל רוח: **בשיבסר.** היקף סני: ה"פ. דסני בשיבסר מהאי טעמא דמרובע יתר על עיגול רביעי: **בעיגולא דנפיק מינו ריבוע.** אם היקפת בחוטו של ט"ו אמה בקרקע נריבועא תמצא בתוכו ארבע מרובעות ואם היית לריך לעגלו מפתנים ולהוציא קרתו ריבועו אמה עגולו בחוטו י"ב ונמצא חזיון יתר על הפנימי רביעי אף כלאן אם הייתה מרובעת סוכה זו דיה להיות כדי שישבו בהיקפה ששה עשר בני אדם: **אבל כריבועא מנו עיגולא בעיני טפי משום מורשא דקרתא.** אלף עכשו כשעשה אמה עגולה אם לא היה היקפה אלף ששה עשר נמצא האלמנע רוחב הרבה מלרבע ולידה הולכים וכלים עד לכלה ואין אמה מוצא נצדיה ארבע שאין לה זווית ורבי ארבע מרובעות בעי וריך אמה לעשות על כרחק היקף עיגולה גדול כדי שחולל לרבע ממוטה ארבע מרובעות שיש להם זווית: **מדוי כל אמתא כריבועא כו'.** כשאתה מורד לאלסון שלשה אמה מוצא לכל אמה שריבוע מוספת שני חומשים כך שיערו חכמים: **בשיבסר נבי חומשא סני.** שהרי אין לריך להרחיב עיגול זה אלף שמתמלא וכשאתה מוסיף לתוכו טעמא מרובעת יהא חוט העיגול המקיפו נוגע בקרנות הריבוע נמצא עיגול זה רחב מתוכו כמויות לזוית של ריבוע שהוא חמש אמות ושלשה חומשים ודבר עגול כל רחבו זה כאלכסונו כן אלמנעו שהרי אין לו זווית נמצא תוכו חמשה ושלשה חומשין על חמשה ושלשה חומשין וכל שיש ברחבו טפח בעיגול לריך היקפו שלשה נמצא לחמש אמות רחב חמש עשרה אמה היקף ולשלשה חומשין חמש היקף שהן שתי אמות פחות חומש הרי שיבסר נבי חומשא פחות חומש: לא דק. ר' יוחנן במילתיה לנמצא ואמר טפי דכל כמה דהיא גדולה טפי עדיפא: **לחומרא.** אם אחר להוסיף על השיעור דלא תש לנמצא לא היה קשיא לן אבל השתא דנציר ליה שיעורא והכשיר את הפסולה קשיא לן מי לא דק במילתיה דלא ליקול: **באמתא יתיב.** ואי הוה מלריך רבי יוחנן להוסיבם לתוכה ודאי איכא לאקשיי: **אלא ר' יוחנן מקום גברי לא קחשיב.** בחוק הסוכה אלף סביבותיה מנחות הוא אומר להוסיבם הרי פיתחנו מן החשבון מרוחב העיגול שתי אמות על שתי אמות כשאתה סובבו בחוט סביבו מנחות היקפו עשרים ארבע אמה מוצא בתוכו שמונה על שמונה דכל שיש בהיקפו שלשה יש ברוחבו טפח ועכשו שהפסגות מפנימה למושבן אינו רחב אלף ששה על ששה דהא גברא אמתא יתיב והולאת לך אמה מזה ואמה מזה לכל זד: **כמה על לכו סמני סרי.** בהיקפה יש שמונה עשר דהא רחבה ששה על ששה: **ולחומרא לא דק.** שהוסיף מעט על השיעור ולא נמצאו ומיהו פורתא הוסיף דלא הרחיבו בתוכו יותר על שיעורו אלף שני חומשין דהיינו שליש ממשו חומשין שהוסיף בהיקפו וליכא לאקשיי כדאקשם לעיל טובא מי לא דק: **ורבנן דקיסרי אמרי.** לעולם מקום גברי בעינין דלהוי לחוכה ועשרים ארבע אמות: **דעיגולא מנו ריבועא ריבועא.** מפיך מן הריבוע כשאתה עוגל את המרובע מתוכו: **אבל**

דאמרין לא דק פורתא טובא מי אמרינן לא דק א"ל מר קשישא בריה דרב חסדאי לרב אשי מי סברת גברא באמתא יתיב תלתא גברי בתרתי אמתא יתיבי כמה הוו להו שיתסר אגן שיבסר נבי חומשא בעינין לא דק אימור דאמרין לא דק לחומרא לקולא מי אמרינן לא דק אמר ליה רב אשי לרב אשי לעולם גברא באמתא יתיב ורבי יוחנן מקום גברי לא קחשיב כמה הוו להו תמני סרי בשיבסר נבי חומשא גמיא אהיני דלא דק ולחומרא לא דק ירבנן דקיסרי ואמרי לה דייני דקיסרי אמרי עיגולא דנפיק מגו ריבועא רבעא ריבועא

דהיינו ו' על ו' נמצא לחון בו חזיו של חזיון דריבוע של שבעה על שבעה על עשרה דעולה למאה רעיוות של אמה על אמה: **רבי** יוחנן סוקום גברי א' קחשיב. על חסד דתק ליישב דברי ר' יוחנן דעל כרחק מקום גברי קחשיב דשמעתי ליה כהדיא בעיורבין גרס חלון (דף ע"ו.) דלמור חלון עגול לריך